

I ova knjiga gospodina Stjepana Krpana, ka-ko je to njemu svojstveno, bavi se jednim zanemarenim područjem i skromno nastoji biti prethodnica studijama i izdanjima koja bi trebala nadoknaditi propuštene prilike. Među prvima u Hrvatskoj, u vremenima nesklonim, koliko su mu osobne snage dopuštale i goto-

vo bez ikakve podrške, istraživao je pripadnike stare hrvatske dijaspore, Hrvate u Rumunjskoj, Mađarskoj, Austriji, Italiji, Češkoj i Slovačkoj. Dugotrajnim radom i upornošću napisao je i objavio devet knjiga bogatih dragocjenim zapisima i podacima, koji će s vremenom samo dobivati na vrijednosti (još dvije knjige nalaze se u tisku!). Istraživanja Hrvata u Rumunjskoj, ali i druga, u određenoj su vezi s ovom knjigom: njezin nastanak potakli su osobni kontakti s obitelji Vučetić, čiji su članovi sačuvali predaju i dokumentaciju o svojim precima što su iz brinjskog kraja odselili u Rumunjsku. Žaleći što se o brinjskom kraju malo napisalo a i to se raštrkalo po teško dostupnim starim izdanjima, nagovorili su gospodina Krpana da istraži, okupi i na jednom mjestu prikaže najrazličitije podatke o brinjskom kraju. Uz to što je pronašao objavljenu literaturu, autor je istraživao i u arhivima, koristio se rukopisnim zapisima i zbiricama, te je, kao i u drugim svojim istraživanjima, tragao za informatorima i služio se njihovim iskazima odnosno usmenim svjedočenjima.

Na taj način nastala je knjiga podijeljena u deset poglavlja (I. Zemljopisni smještaj; II. Povijesni pregled; III. Naselja i stanovništvo; IV. Govor, obiteljska i druga imena, zemljišno nazivlje; V. Običajna baština i narodne pjesme; VI. Crkvenost; VII. Školstvo, narodna prosvjeta; VIII. Zaslужnici; IX. Kulturno-povijesni spomenici; X. Pisci o brinjskom kraju). Uz predgovor, popis literature i drugih izvora knjiga ima kazalo osobnih imena i bilješku o piscu. Možda bi rječnik manje poznatih riječi, pretežno lokalnih i dijalektalnih izraza, koji se nalazi na kraju četvrtog poglavlja, trebao biti na uočljivijem mjestu, eventualno pri kraju knjige uz kazalo osobnih imena.

Ova knjiga zadire u više užih stručnih područja. Čitajući je osvjedočujemo se da je imalo smisla okupiti na jednome mjestu sve što se zapisalo i ponešto što se sačuvalo u pamćenju pojedinaca, da je vrijedilo baciti zaseban snop svjetla na jednu malu i osebujnu zavičajnu cjelinu i tako je gotovo otkriti čitateljima, a sigurno i mnogim njezinim stanovnicima. U poglavlju s naslovom "Običajna baština i narodne pjesme" autor je konzultirao gotovo sve što je etnologima poznato iz objavljene literature i rukopisnih izvora a odnosi se na brinjski kraj i obrađene teme. Kao i etnolozi, koristio se i iskazima kazivača, te je na temelju svih tih izvora ponudio uvid u isječak života u prošlosti koji obuhvaća opis običaja (životnih i godišnjih), zatim izbor zapisa narodne/usmene poezije i zapažanja o nošnji. Pretežnim dijelom opisao je prošlo vrijeme, ali ono nije točno određeno, kako je slučaj s većinom etnografskih zapisa; u pojedinim slučajevima bilježe se i datiraju određene kulturne promjene (npr. u podacima o nošnji). Količina i kakvoća građe kojom je autor raspolagao ne pruža veće mogućnosti od idealnotipskih opisa pojava kulture, a oni su vjerojatno i najprimjereniji monografiji ove vrste. Širem čitateljstvu sigurno će biti otkriće i poticaj.

Gospodin Stjepan Krpan nije doživio predstavljanje ove knjige. Vijest o njegovoj iznenadnoj smrti kosnula je sve koji su poznavali tog časnog umirovljenog profesora, neumornog istraživača, kojega je poticala ljubav za hrvatski narod i kulturu te sve poštovatelje njegova djela.

Stjepan Krpan, Brinjski kraj u prošlosti i sadašnjosti, Pri-lozi za monografiju, Zavičajno društvo Brinjaka "Sokolac" Zagreb, Zagreb 1995., 192 str.

Zorica RAJKOVIĆ VITEZ